

Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief

1995 - 2020

25 jaar

Noord-Hollands Archief

- 50.000 strekkende meter archieven en collecties
- beeldbank met 4.500.000 items, waarvan 250.000 gratis te downloaden van de website
- bibliotheek: 90.000 titels
- ca. 40 medewerkers
- publiekscentrum: Janskerk, Jansstraat 40, Haarlem; gratis toegankelijk
- website: www.noord-hollandsarchief.nl

Stichting Vrienden Noord-Hollands Archief

- ondersteunt het werk van het Noord-Hollands Archief
- 300 donateurs
- donatie per jaar: € 15,-
- website: www.noord-hollandsarchief/vrienden

Dit boekje is een uitgave van de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief. Het is geschreven door Wim Cerutti en vastgesteld in de vergadering van het bestuur van de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief van 16 maart 2020. Op de voorzijde staat een schilderij van de Janskerk (acrylverf, 30 x 50 cm), in 2018 geschilderd door Sander van Walsum, bestuurslid van de Vriendenstichting en op 10 december 2018 aangeboden aan het Noord-Hollands Archief, ter gelegenheid van het 700-jarig bestaan van de Janskerk.

Uitgeverij Loutje, Haarlem, mei 2020. Vormgeving: Fonts+Files visuele communicatie, Haarlem.

Vijfentwintig jaar Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief 1995 - 2020

Dit boekje geeft een beknopte beschrijving van het wel en wee van de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief vanaf de oprichting (eind 1995) tot heden.¹

1. VOORGESCHIEDENIS

De Vriendenstichting is een initiatief van Jaap Temminck. Temminck was van 15 maart 1973 tot 1 september 1994 gemeentearchivaris van Haarlem. Zijn opvolger Lieuwe Zoodsma werd per 1 januari 1995 benoemd.

De Vriendenstichting, opgericht 28 november 1995, startte met een 'bruidsschat' van de Stichting Historische Publicaties Haarlem. Deze stichting, onder voorzitterschap van Prof. mr. J. Th. de Smidt, hoogleraar rechtsgeschiedenis, was in het leven geroepen om het standaardwerk over Haarlem *Deugd boven Geweld* dat in maart 1995 ter gelegenheid van Haarlem 750 jaar stadsrechten verscheen, financieel mogelijk te maken. Het liquidatiesaldo van deze stichting van f 20.050,- kwam eind 1995 ten goede aan de kersverse Stichting Vrienden van het Gemeentearchief Haarlem.²

2. VRIENDENSTICHTING

Bij notariële akte van 28 november 1995 werd de Stichting Vrienden van het Gemeentearchief Haarlem opgericht. Per 1 januari 1997 gingen de gemeentearchieven van Haarlem en Velsen samen onder de nieuwe naam Archiefdienst voor Kennemerland. Daarop wijzigde bij notariële akte van 29 april 1999 ook de Vriendenstichting haar naam en werd Stichting Vrienden van de Archiefdienst voor Kennemerland.

Na een proces van regionalisering en fusie met het Rijksarchief in Noord-Holland werd per 1 februari 2005 een nieuw openbaar lichaam ingesteld dat de naam Noord-Hollands Archief kreeg, vaak afgekort tot NHA. Voor de tweede keer veranderde de Vriendenstichting van naam. Bij notariële akte van 12 januari 2006 werd de nieuwe naam vastgelegd: Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief.

ANBI

De Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief heeft sinds 1 januari 2012 de officiële status van culturele Algemeen Nut Beogende Instelling (ANBI). Dit betekent dat de doelstelling van de Vriendenstichting als een 'cultureel goed doel' wordt aangemerkt. Giften aan de stichting zijn onder bepaalde voorwaarden (boven een drempelbedrag en tot een maximum) aftrekbaar van de inkomsten- en vennootschapsbelasting. De fiscus betaalt dan in feite mee aan de gift. Het bedrag van de gift mag voor de aftrek met de factor 1,25 worden vermenigvuldigd. Men kan ook kiezen voor een periodieke gift (gedurende tenminste vijf jaar). Deze is fiscaal (zonder enige drempel) geheel aftrekbaar. Dit dient in een eenvoudige overeenkomst met de Vriendenstichting te worden vastgelegd.

3. DOELSTELLING

De statutaire doelstelling van de Vriendenstichting is 'het ondersteunen van het werk van het Noord-Hollands Archief', onder andere door het bevorderen van de publieke belangstelling voor het Noord-Hollands Archief (bijv. door het houden van lezingen, organiseren van bezoeken) en door het stimuleren van onderzoek, aankopen en publicaties, bijv. door het verstrekken van financiële steun.

4. EEN RUSTIGE START

Pas op 4 december 1996 wendde het bestuur van de Vriendenstichting zich voor het eerst schriftelijk tot alle donateurs. Het bestuur toonde zich verheugd dat 'zovelen zich als vriend hadden opgegeven'. Vooruitlopend op een officiële start van de Vriendenstichting, werden de donateurs uitgenodigd voor de presentatie van de autobiografie van de Haarlemse negentiende-eeuwse kostschoolhouder Willem van den Hull op 13 december in de Janskerk, een uitgave die mede door financiële steun van de Vriendenstichting tot stand was gekomen. Donateurs die het boek wilden aanschaffen kregen een korting van maar liefst f 20,-.

Op 4 maart 1997 werd door het bestuur van de Vriendenstichting aan de inmiddels 70 donateurs het eerste nummer van de Kennemer Kroniek toegezonden, het nieuwe nieuwsblad van de Archiefdienst.

Op 4 april 1997 ging dan eindelijk de Vriendenstichting officieel van start. Vier sprekers vertelden 'hoe leuk en spannend archiefonderzoek is en hoe belangrijk een goed archief is voor stad en regio'. Alexander de Bruin sprak over achttiende-eeuwse drenkelingenzorg in het Elisabeths Gasthuis, Ben Speet over het middeleeuwse Cartularium van het Jans klooster, Linda Kuiper over de collectie Voorhelm Schneevoegt en Garrelt Verhoeven over de boekhandel in Haarlem in de zeventiende eeuw.

Er was een goede opkomst, de sprekers waren enthousiast, de discussie levendig, de borrel erna geanimeerd. Een prima start van de Vriendenstichting, die aan het einde van het jaar daarop (1998) circa 100 donateurs telde.

5. BESTUUR

Het eerste bestuur van de Vriendenstichting bestond uit: Jaap Temminck, voorzitter; Ab van der Steur, penningmeester; Truus van Bueren, lid; Wim Cerutti, lid; Lieuwe Zoodsma, adviseur.

Bij de vergaderingen van het algemeen bestuur was vanaf het begin de gemeentearchivaris van Haarlem (later de directeur van de Archiefdienst voor Kennemerland, weer later de directeur van het Noord-Hollands Archief) Lieuwe Zoodsma, of zijn plaatsvervanger als adviseur aanwezig. Dat is tot op de dag van vandaag het geval.

voorzitter

Het voorzitterschap werd achtereenvolgens vervuld door Jaap Temminck (28 nov. 1995-31 dec. 2007), Frans Willem Lantink (1 jan. 2008-21 juni 2017) en Jan Spoelder (21 juni 2017-heden).

Jaap Temminck, die na zijn afscheid als voorzitter (31 dec. 2007), als bestuurslid/penningmeester was aangebleven en na het neerleggen van zijn penningmeesterschap (17 juni 2013) was aangebleven als bestuurslid, nam op 21 juni 2017 in de Janskerk afscheid van de Vriendenstichting, waaraan hij bijna 22 jaar verbonden was geweest.

secretaris

De eerste bestuursvergadering werd gehouden op 14 februari 1996. In de tweede vergadering (22 mei 1996) werd het bestuur uitgebreid met Tony Lindijer (toen voorzitter van de Historische Werkgroep van de Vereniging Haerlem), die bestuurslid/secretaris werd. Het secretarisschap vervulde zij tot februari 2003. Na haar terugtreden als secretaris, bleef zij bestuurslid. Zij werd als secretaris opgevolgd door Wim Cerutti die per 1 september 2010 als secretaris terugtrad, omdat hij veel in het buitenland verbleef. Na een jaar van wisselend secretarisschap, was Janneke van der Heide van oktober 2011 tot november 2013 secretaris. Zij werd opgevolgd door de op 23 juni 2014 als bestuurslid/secretaris aangetreden Jan Spoelder. Bij het vertrek van Lantink en het aantreden van Spoelder als voorzitter, begon Wim Cerutti op 21 juni 2017 aan zijn tweede periode als secretaris. Tony Lindijer trad na 20 jaar op 14 december 2015 af als bestuurslid.

penningmeester

Het penningmeesterschap werd achtereenvolgens bekleed door Ab van der Steur (1995-2000), Jaap Temminck (2000-2013), Maarten Poldermans (2013-2019) en Henk Groffen (aangetreden als bestuurslid/penningmeester 5 nov. 2019).

bestuur(sleden)

Ab van der Steur en Truus van Bueren traden beiden in mei 2000 af. Hierboven nog niet genoemde bestuursleden zijn geweest: Joke van der Aar (1997-2004), Cornelis Mooij (2001-2012), Siebe Rolle (2004-2012), Hans Krol (2005-2016) en Boudien de Vries (2016-2017).³

Joke van der Aar, later Siebe Rolle waren tot het bestuur toegetreden mede om ook de inbreng vanuit Velsen te garanderen; hetzelfde gold voor Hans Krol ten aanzien van Heemstede en de belangwekkende Historische Collectie Heemstede.

Het huidige bestuur van de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief bestaat uit:

- Jan Spoelder, voorzitter (bestuurslid sinds 23 juni 2014)
- Wim Cerutti, secretaris (bestuurslid sinds 28 nov. 1995)
- Henk Groffen, penningmeester (sinds 5 nov. 2019)
- leden: Joan Patijn-Bijl de Vroe (sinds 3 nov. 2003), Peter Cammaert (sinds 10 okt. 2011), Maarten Poldermans (sinds 17 juni 2013), Sander van Walsum (sinds 17 april 2018), Annelies Olgers (sinds 15 jan. 2019), Monique van Royen (sinds 10 mei 2020)
- Lieuwe Zoodsma, adviseur (sinds 28 nov. 1995).

Joan Patijn heeft aangekondigd met ingang van 1 januari 2021 als bestuurslid te zullen terugtreden. Zij zal dan ruim 17 jaar deel hebben uitgemaakt van het bestuur.

Het bestuur vergadert gemiddeld vier keer per jaar. De eerste bestuursvergadering vond, zoals gemeld, plaats op 14 februari 1996 in het stadhuis van Haarlem, de meest recente (95ste) op 14 mei 2020. In verband met de corona-crisis werd deze vergadering digitaal gehouden. In het verleden is enkele keren in het provinciehuis van Noord-Holland aan de Dreef vergaderd.

Er is in de praktijk ook een dagelijks bestuur, bestaande uit de voorzitter, de secretaris en de penningmeester. Het dagelijks bestuur komt steeds bijeen ter voorbereiding van een (algemene) bestuursvergadering.

Buiten deze reguliere bijeenkomsten hebben met name voorzitter en secretaris veel contact.

In de praktijk worden veel taken (voorbereiding donateursbijeenkomsten, voorbereiding symposium, aanwezigheid bij activiteiten van derden, distributie van brochures etc.) verdeeld over de bestuursleden. De penningmeester verzorgt ook de administratie van de donateurs. Joan Patijn is al jaren namens de Vriendenstichting lid van de voorbereidingscommissie Historisch Café.

6. FINANCIËN

Het startkapitaal van de Vriendenstichting per 1 januari 1996 bedroeg *f* 20.050,-, omgerekend € 9.100,-.⁴ Door allerlei aanloopkosten en nog relatief weinig inkomsten uit donateursbijdragen, daalde het vermogen iets tot *f* 18.230,- (€ 8.275,-) per ultimo 2001. Vanaf 1 januari 2002 (invoering van de euro) is het vermogen van de stichting geleidelijk gestegen van € 9.180,- ultimo 2002 tot € 22.490,- ultimo 2019.⁵

De belangrijkste inkomsten zijn afkomstig uit donaties van de donateurs en subsidies voor bepaalde symposiumbundels. De belangrijkste uitgaven betreffen subsidies voor publicaties en tentoonstellingen, de symposia en de symposiumbundels, de donateursbijeenkomsten, de Vriendenbrochure en geschenken aan het Noord-Hollands Archief bij jubilea en andere belangrijke gebeurtenissen.

7. BROCHURE

Donateurs zijn voor een Vriendenstichting van het allergrootste belang. Hoe meer vrienden en vriendinnen hoe beter. Een brochure of folder is een belangrijk instrument waarmee potentiële donateurs kunnen worden geïnformeerd en geworven.

Al in 1996 kwam de Vriendenstichting met een (bescheiden, zwart-wit) brochure. In 1999 verscheen een iets gewijzigde versie.

Een in kwalitatieve zin grote stap vooruit werd gezet in maart 2008, toen een nieuwe (kleuren) brochure werd gepresenteerd. De oplage was 5000 exemplaren. Het jaar daarop werden nog eens 5000 exemplaren gedrukt. De brochure werd zeer ruim verspreid in Haarlem en Kennemerland, met een persbericht verzonden aan zo'n twintig dag- en weekbladen in de regio, op de website van het NHA geplaatst en toegezonden aan de redactie van de periodieken van een tiental historische organisaties. Stapels folders werden ook neergelegd in de belangrijkste gemeentehuizen en bibliotheken in Haarlem en omstreken. Ook de distributie bij activiteiten van externen in de Commandeurszaal van de Janskerk kreeg veel aandacht.

De brochure had succes, want in vier jaar kwamen er 155 donateurs bij. Zie hierover verder par. 8. In 2017 werd een nieuwe (kleuren)folder uitgebracht in een oplage van 10.000 exemplaren. De oplage is nog niet op, de distributie loopt nog steeds. Werving van donateurs wordt door alle bestuursleden als een belangrijk item gezien en een verantwoordelijkheid én opdracht voor allen. Het punt wordt iedere bestuursvergadering geagendeerd. Het gaat hier om twee aloude marketingslogans. In goed Nederlands: ‘be good and tell it’ en ‘frapper frapper toujours’!

8. DONATEURS

Tot 2002 kon men donateur worden voor dertig gulden per jaar. Met de invoering van de euro werd dit € 13,64 per jaar. Vanaf 2006 is de minimum donatie € 15,- per jaar. Dat is in 14 jaar niet gewijzigd. Er bestaat ook de mogelijkheid van een donateurschap voor het leven. De Vriendenstichting telt op dit moment acht ‘vriendinnen en vrienden voor het leven’.

Eind 1998, drie jaar na de oprichting, telde de Vriendenstichting circa 100 donateurs, eind 2002 waren dat er 150, eind 2007 waren er ruim 180 donateurs. Na het uitbrengen en distribueren van de nieuwe kleurenbrochure vanaf maart 2008, steeg het aantal donateurs gestaag: 250 in 2008, 285 in 2009, 300 in 2010, 335 in 2011.

Na deze vier ‘vette’ jaren (2008-2011), volgden helaas zes ‘magere’ jaren. Vanaf 2012 daalde het aantal donateurs van 325 eind 2012 tot 265 eind 2017. Opzeggingen, overlijdens en royerling wegens niet-betaling werden niet voldoende gecompenseerd door aanwas van nieuwe donateurs.

Het uitbrengen van een nieuwe kleurenbrochure in 2017 en het aanbieden vanaf medio 2018 van het door Wim Cerutti geschreven boekje *700 jaar Janskerk* als welkomstgeschenk voor nieuwe donateurs, keerden het tij. Eind 2018 was het aantal donateurs met 35 gestegen tot 300. Eind 2019 waren dit er 303.

Voordelen donateurschap

Hieronder worden de voordelen van het donateurschap op een rij gezet.

- twee keer per jaar het magazine *NHA Uitgelicht* in de bus
- jaarlijkse donateursbijeenkomst
- elke twee jaar een interessant symposium, met korting op de toegangsprijs en op de symposiumbundel
- uitnodigingen voor lezingen, rondleidingen en bijzondere bijeenkomsten bij het Noord-Hollands Archief

- korting op een aantal historische publicaties, die met steun van de Vriendenstichting tot stand zijn gekomen
- kortingen op cursussen die het Noord-Hollands Archief organiseert.

9. DONATEURSBIJENKOMSTEN

Vanaf 1996 zijn vrijwel elk jaar bijeenkomsten georganiseerd speciaal voor de donateurs. Deze vonden veelal plaats in de Janskerk. De donateursbijeenkomsten trekken zo’n 50 tot 100 bezoekers. Na ontvangst met koffie/thee, worden de donateurs verwelkomd door de voorzitter van de Vriendenstichting en door de directeur van het Noord-Hollands Archief. Na afloop van het eigenlijk programma is er steeds een geanimeerde borrel, die traditiegetrouw door het NHA wordt aangeboden.

In de beginjaren werden de donateurs enkele keren meegenomen naar het archiefdepot en werden ‘topstukken/pronkstukken’ uit de collectie getoond en toegelicht (1998 en 2000). Een van de eerste donateursbijeenkomsten (1998) bood een drietal korte lezingen over heel verschillende thema’s. Jaap Vogel over nieuwkomers in Haarlem, Jan Morren over de geschiedenis van buitenplaatsen en Mia Mochizuki over het interieur van de Bavo voor en na de reformatie. Twee keer was de Janskerk zelf onderwerp van de bijeenkomst, met voordracht en rondleiding door Wim Cerutti. In 2005 was de lopende restauratie/verbouw van de Janskerk het thema en in 2007 de gerestaureerde en verbouwde Janskerk en het toen verschenen boek van Cerutti ‘Van Commanderie van Sint Jan tot Noord-Hollands Archief’.

Vaak werd een donateursbijeenkomst georganiseerd naar aanleiding van een tentoonstelling in de Janskerk, waarbij dan een of meer lezingen over de tentoonstelling werden gehouden en de aanwezigen vervolgens de expositie konden bekijken. Het betrof onder andere de tentoonstelling ‘Geertgen tot Sint Jans’ met voordrachten door Alexander de Bruin en Aart van der Kuijl (2009); de tentoonstelling over de Tweede Wereldoorlog-collectie van Henk Wieringa, met voordracht door Wieringa (2010); de tentoonstelling over Cornelis van Noorde, met voordrachten door Alexander de Bruin en Wim Cerutti (2011); de tentoonstelling ‘Een aangename lustplaats aan de Heerenweg’ met voordracht door Alexander de Bruin (2012); de tentoonstelling ‘200.000x Fotoburo De Boer’, met voordracht door Nico Vriend (2016).

Soms bestond de donateursbijeenkomst vooral uit een lezing zoals in 2002 een voordracht door Prof. Eric Ketelaar ‘De verdwenen bijbel van Frans Hals en de afbeelding van (archieff)stukken’ of in 2015 een voordracht door Wim Cerutti over de reformatie in Haarlem.

Enkele keren werd de donateursbijeenkomst elders gehouden, zoals in 1997 in de historische buitenplaats Beeckestijn met een voordracht door Pieter Biesboer over zijn onderzoek naar kunstcollecties in boedelinventarissen; in 2002 was er een rondleiding in het stadhuis door Wim Cerutti; in 2003 een rondleiding in de Doopsgezinde kerk door Machteld Gravendeel; in 2008 een bezoek aan de tentoonstelling in de Bakenesserkerk 'Haarlem op de kaart', met lezing van Alexander de Bruin; in 2012 werden de donateurs rondgeleid door de verbouwde en gerestaureerde vestiging van het Noord-Hollands Archief aan de Kleine Houtweg. In oktober 2016 bezochten donateurs een preview van de tentoonstelling in het Rijksmuseum 'Frans Post: Dieren uit Brazilië', over 34 dierstudies van Post die Alexander de Bruin in het Noord-Hollands Archief had ontdekt. In 2018 werd een bezoek gebracht aan de rederijderskamer Trou moet Blycken, gevestigd aan de Grote Houtstraat, met voordrachten door Keizer Jan Spoelder en Derde Vinder Hein Brakel.

Begin 2019 werd een donateursbijeenkomst gehouden, met als thema de Enschedé-collectie. Projectleider Mart van der Wiel (NHA) hield daarover een voordracht waarna een selectie uit de collectie kon worden bewonderd. Eind 2019 werd de permanente tentoonstelling over de Enschedé-collectie geopend. Begin 2020 werd door het Noord-Hollands Archief in nauw overleg met de Vriendenstichting voor de donateurs een speciale rondleiding gegeven, met vooraf een inleiding door Mart van der Wiel. Er kon zelfs op een Enschedé-pers worden gedrukt. De zeer goed bezochte middag werd afgesloten met een drankje en hapje in het Archiefcafé.

10. OVERIGE BIJENKOMSTEN EN ACTIVITEITEN

Het Noord-Hollands Archief organiseert talloze bijeenkomsten en activiteiten waarbij ook externen worden uitgenodigd. Vrijwel steeds is dan de Vriendenstichting door een of meer bestuursleden vertegenwoordigd. Voor een aantal evenementen worden door het Noord-Hollands Archief ook de donateurs van de Vriendenstichting uitgenodigd. Te denken valt aan lezingen, boekpresentaties en de opening van tentoonstellingen, met name wanneer deze door de Vriendenstichting financieel zijn gesteund.

Veel historisch geïnteresseerden, onder wie tal van donateurs van de Vriendenstichting, zijn geabonneerd op de (gratis) digitale Nieuwsbrief van het Noord-Hollands Archief. Zo wordt men goed op de hoogte gehouden van activiteiten die door het Noord-Hollands Archief worden georganiseerd. Via deze Nieuwsbrief wordt ook gecommuniceerd wanneer men zich kan opgeven voor de aankomende editie van het Historisch Café. Voor wie het Historisch Café wil bezoeken is een abonnement op de Nieuwsbrief welhaast een must.

Af en toe attendeert het bestuur van de Vriendenstichting donateurs op interessante lezingen of activiteiten die door anderen worden georganiseerd, bijvoorbeeld door de Historische Vereniging Haarlem, Museum Haarlem, het Archeologisch Museum of de Vereniging van Vrienden van de Grote Kerk.

Jaarlijks wordt medio december in de Janskerk een feestelijke Kerstbijeenkomst gehouden voor alle medewerkers van het Noord-Hollands Archief, waarbij gezamenlijk in de Commandeurszaal wordt gegeten en de directeur in zijn Kersttoespraak terugblijkt op het afgelopen jaar. Het is een goede traditie dat ook leden van het bestuur van het Noord-Hollands Archief aanwezig zijn en leden van het bestuur van de Vriendenstichting. Een uitstekend moment om in opperbeste sfeer de (vriendschaps)banden met alle betrokkenen bij het Noord-Hollands Archief aan te halen.

11. HISTORISCH CAFÉ

De Vriendenstichting is vanaf het begin een van de mede-organisatoren van het Historisch Café Haarlem. Het Historisch Café is een avond voor iedereen met belangstelling voor de geschiedenis van Haarlem en omstreken en wordt sinds 2009 zo'n vijf keer per jaar in de Janskerk gehouden, steeds met een ander thema. Het is een initiatief van het Noord-Hollands Archief en wordt georganiseerd in samenwerking met de Historische Vereniging Haarlem, de Stichting Historisch Schoten, Museum Haarlem en de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief. Het officiële programma duurt tot ca. 21.30 uur en kent een magazine-achtige opzet met elementen als korte lezingen, muzikale intermezzo's door het trio Bijlsma²Hooglugt, de vertoning van historische filmbeelden en een gesproken column. Na afloop is er een drukbezochte borrel.

Het Historisch Café is al bijna elf jaar een groot succes. De Commandeurszaal met 140 plaatsen is vrijwel altijd uitverkocht.

12. SYMPOSIUM EN SYMPOSIUMBUNDEL

Het Noord-Hollands Archief beheert enkele duizenden archieven en collecties. Een aantal daarvan is (zeer) bijzonder te noemen. Veel archieven zijn echter relatief weinig bekend. Het bestuur van de Vriendenstichting rekent het mede tot zijn taak deze archieven nader onder de aandacht te brengen, mede om te illustreren hoezeer het NHA een culturele schatkamer van formaat en allure is, een instelling die ons aller steun meer dan waard is.

Het bestuur van de Vriendenstichting organiseert met enige regelmaat een symposium. De bedoeling hiervan is om voor een vrij breed publiek (donateurs maar ook andere historisch geïnteresseerden) belangwekkende archieven die bij het Noord-Hollands Archief berusten, gegroepeerd rond een bepaald thema, nader in het licht te stellen. Naast voordrachten die aspecten van het gekozen thema behandelen, wordt ook aandacht besteed aan de voor het onderwerp relevante archieven en collecties die in het Noord-Hollands Archief zijn te vinden.

Sinds 2009 heeft de Vriendenstichting een zevental symposia georganiseerd.

- Wetenschapsarchieven in het Noord-Hollands Archief (2009)
- Holland: geschiedenis en archieven van provincie(s) en gewest (2010)
- Archiefbeelden/Bildarchive in Haarlem en Osnabrück (2011)
- Heerlijkheden in Holland (2013)
- Bedrijvigheid in Velsen in de lange twintigste eeuw. Geschiedenis en archieven (2014)
- Na de reformatie: katholicisme in Holland. Geschiedenis en archieven (2015).
- Zevenhonderd jaar Janskerk Haarlem 1318-2018, met als thema 'Militaire ridderlijke orden in Nederland' (2018).

In 2017 heeft het bestuur besloten de frequentie van de symposia iets terug te brengen en deze met ingang van 2018 elke twee jaar te organiseren.

Van de in 2009, 2010, 2013, 2014 en 2018 gehouden symposia zijn symposiumbundels verschenen, uitgebracht in een *Serie publicaties van de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief*. De eerste vier delen zijn verschenen bij Uitgeverij Verloren in Hilversum, deel vijf bij Uitgeverij Loutje in Haarlem. De serie zal bij Uitgeverij Loutje worden voortgezet. De redactie wordt gevormd door drie bestuursleden van de Vriendenstichting: Wim Cerutti, Jan Spoelder en Sander van Walsum.

Per bundel wordt steeds gepoogd de kosten zoveel mogelijk te dekken door subsidies. De symposia worden steeds gehouden in de Commandeurszaal van de Janskerk, het publiekscentrum van het Noord-Hollands Archief. Voor de symposia bestaat veel belangstelling. Er zijn doorgaans zo'n 100-140 deelnemers.

13. (FINANCIËLE) STIMULERING EN ONDERSTEUNING VAN ACTIVITEITEN VAN HET NOORD-HOLLANDS ARCHIEF

Het behoort tot de taak van de Vriendenstichting nader te bepalen activiteiten van het Noord-Hollands Archief (financieel) te stimuleren dan wel daar (extra) aandacht voor te vragen. Omdat de financiële middelen van de Vriendenstichting relatief bescheiden zijn, kan er ook slechts sprake zijn van bescheiden bijdragen. Soms kan door een bijdrage van de Vrienden iets plaatsvinden of worden aangeschaft, waar eigenlijk geen

regulier budget voor is of een bestaand budget net zoveel worden aangevuld, dat een activiteit kan doorgaan of bijvoorbeeld een tentoonstelling met net iets meer kwaliteit kan worden neergezet.

Ten behoeve van het Noord Hollands Archief zijn onder andere financieel ondersteund de restauratie van een schilderij, de digitalisering van foto's en glasplaten uit de collectie Pijnacker Hordijk, de aankoop van een portret van Theo van Reijn en het eerste Historisch Café. Ook is de aanschaf bekostigd van een digitale camera, een voicerecorder en een beamer.

De laatste jaren worden regelmatig tentoonstellingen in de Commandeurszaal van de Janskerk gehouden. De Vriendenstichting gaf een bijdrage aan de zomertentoonstellingen van 2014, 2016 en 2017 en aan de Coornhert-tentoonstelling in de Janskerk in 2018.

Vijf mijlpalen

Natuurlijk leeft de Vriendenstichting mee met belangrijke gebeurtenissen in het bestaan van het Noord-Hollands Archief. Er is een traditie gegroeid dat bij jubilea en andere mijlpalen van het NHA en zijn rechtsvoorgangers, de Vriendenstichting met een cadeau komt of een financiële bijdrage geeft aan iets bijzonders.

Uit de vijfentwintig jaar noemen we vijf mijlpalen.

1. In de periode 2003-2007 werd de Janskerk ingrijpend verbouwd en gerestaureerd. Op 7 juni 2007 werd de Janskerk officieel heropend als publiekscentrum van het Noord-Hollands Archief. Ter gelegenheid daarvan werd door de Vriendenstichting aan het Noord-Hollands Archief een kathedraal aangeboden, naar ontwerp van de gemeentearchitect Martin Busker. Dit spreekgestoelte wordt nog steeds in de Commandeurszaal gebruikt. Tevens werd het eerste exemplaar aangeboden van het boek *Van commanderie van Sint-Jan tot Noord-Hollands Archief*, van de hand van Wim Cerutti, dat mede tot stand was gekomen door een subsidie van de Vriendenstichting.
2. In 2010 vierde het Noord-Hollands Archief zijn eerste lustrum. Ter gelegenheid daarvan werd door de Vriendenstichting een zitbank aangeboden, met een inscriptieplaatje, die geplaatst is nabij de ingang van de Janskerk.
3. In 2013 werd de locatie Kleine Houtweg ingrijpend verbouwd. Ter gelegenheid daarvan werd bij de opening van de herbouwde ruimten door de Vriendenstichting een zitbank met een inscriptieplaatje aangeboden, die op het voorterrein van de studiezaal aldaar is geplaatst.

4. In 2018 bestond de Janskerk 700 jaar. De Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief heeft dat jaar goed uitpakkt. Onder de titel *Zevenhonderd jaar Janskerk Haarlem 1318-2018* werd onder verantwoordelijkheid van de Vriendenstichting, samen met het Noord-Hollands Archief een boekje uitgebracht, van de hand van Wim Cerutti dat een samenvatting geeft van zijn hierboven genoemd boek uit 2007. De kunstenaarsvereniging 'Kunst zij ons doel' had haar leden uitgedaagd in het jubileumjaar de Janskerk te verbeelden. De resultaten werden op een tentoonstelling in het Archiefcafé geëxposeerd. Enkele kunstwerken zijn door de Vriendenstichting aangekocht en aan het Noord-Hollands Archief geschonken.

Daarnaast werd op 10 december door de Vrienden een symposium georganiseerd, met als thema 'Militaire ridderlijke orden in Nederland'. Aan het slot van dit symposium werd door de Vriendenstichting aan de directeur van het Noord-Hollands Archief een fraai schilderij van de Janskerk aangeboden, gemaakt door Sander van Walsum, bestuurslid van de Vriendenstichting. Het schilderij heeft inmiddels een plaats gekregen in de Janskerk (afb. op de voorzijde van dit boekje). Aansluitend aan het symposium bood het bestuur van de Vriendenstichting aan het bestuur en de leiding van het Noord-Hollands Archief en aan de sprekers op het symposium in de Commandeurszaal een diner aan. Een waardige afsluiting van het jubileumjaar.

5. In 2019 kreeg het exterieur van de Janskerk een belangrijke onderhoudsbeurt. Ook het interieur werd op de schop genomen. Het aantal studieplekken werd sterk verminderd. Dit maakte het mogelijk een permanente expositie van de Enschedé-collectie in te richten, een verzameling van nationaal belang. Ook financieel was dit een zeer omvangrijk project. Ook de Vriendenstichting heeft hieraan bijgedragen, met de grootste subsidie in haar bestaan, een bedrag van € 5.000,-.

De gerestaureerde en verbouwde Janskerk en de tentoonstelling 'Joh. Enschedé in de Janskerk. Drukkerij van waarde' werden op 22 november 2019 feestelijk geopend. Het bestuur van de Vriendenstichting was hierbij aanwezig.

14. FINANCIËLE ONDERSTEUNING VAN PUBLICATIES

Het behoort tot de taak van de Vriendenstichting onderzoek en publicaties over Haarlem en de regio Kennemerland te stimuleren, mede door het verstrekken van financiële steun. Dat doen de Vrienden, gezien hun bescheiden middelen, selectief. De publicatie moet in ieder geval mede gebaseerd zijn op bronnen die in het Noord-Hollands Archief berusten.

Soms wordt de subsidie verstrekt in de vorm van de aankoop van een aantal exemplaren van het boek, die dan met korting voor de donateurs aan de receptiebalie in de Janskerk of bij activiteiten en evenementen van de Vriendenstichting worden verkocht.

In het verleden zijn onder andere de volgende publicaties financieel ondersteund:

- Patmos, *Dagboek Willem van der Hull* (1996)
- Van Anrooy (red.), *Gravenportretten* (1997)
- Rolle, *Velsens verleden* (1998)
- De Smidt e.a., *Haarlemmers voor de Grote Raad van Mechelen* (1999)
- Hoogewerf, *Stadsrecht Haarlem* (2001)
- Van de Venne, *Schonaeus* (2002)
- Borrie, *Reinalda* (2004)
- Suurenbroek, *Stadsrand van Haarlem* (2007)
- Cerutti, *Van commanderij van Sint-Jan tot Noord-Hollands Archief* (2007)
- Catalogus *Geertgen was hier* (2009)
- Van de Venne, *Album amicorum Schrevelius* (2009)
- *Jubileumboek Internationaal Orgelconcours* (2014)
- De Jongste, *Haarlemse pensionarissen tijdens de Republiek* (2014)
- Cerutti, *De schilder en vrijdenker Torrentius* (2014)
- De Jong, *Pieter Rixtel, Haarlem Reeks* (2014)
- Müller, *Misdaad en straf in Haarlem, Haarlem reeks* (2017)
- Cerutti, *700 jaar Janskerk* (2018)
- Kooij, *Spaanse ooggetuigen van het beleg, Haarlem Reeks* (2018)
- Van de Venne, *Liber Amicorum Wilhelm van Assendelf* (2018)
- Van der Kuijl, *Geertgen tot Sint Jans. Het mirakel van Haarlem* (2019)
- Bakvis in oorlogstijd. Het dagboek van Miep Diesel (2020)
- Van de Venne, *Liber Amicorum Van Vlieden* (gepland voor 2020)
- De Roos, *Hoogendoorn* (gepland voor 2020)
- Diverse auteurs, *Grote of St.-Bavokerk* (gepland voor 2021)

15. COMMUNICATIEMIDDELEN

Een van de voordelen die donateurs van de Vriendenstichting genieten is de gratis toezending van het tijdschrift van de Archiefdienst. Van begin 1997 tot eind 2004 verschenen 31 nummers van de *Kennemer Kroniek. Nieuwsblad van de Archiefdienst voor Kennemerland* en vervolgens van okt. 2005-april 2013 17 nummers van *NHA nieuws, kwartaalblad van het Noord-Hollands Archief*. Beide kwartaal-periodieken waren voor de Vriendenstichting van groot belang. In vrijwel elk nummer werd kort aandacht besteed aan activiteiten van de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief of werd opgeroepen donateur van de Vriendenstichting te worden. Vanaf dec. 2013 (nr. 18) kreeg het NHA Nieuws een ander jasje en een andere naam: *NHA Uitgelicht*. Belangrijker wijziging was dat het van een kwartaalblad een blad werd dat (slechts) twee keer per jaar verschijnt. Daarmee verloor het periodiek sterk aan betekenis voor de Vriendenstichting als medium om donateurs te informeren over aanstaande evenementen en activiteiten.

Het tweede nummer (mei 2014) van *Uitgelicht* kreeg niet als volgnummer 19 maar werd nr. 2. Tot en met eind 2019 zijn er 13 nummers verschenen.

Op de website van het Noord-Hollands Archief is de Vriendenstichting als apart onderdeel opgenomen. www.noord-hollandsarchief.nl/vrienden. Op dit onderdeel van de website is te lezen hoe men zich als donateur kan opgeven. De donateursfolder is via de website te downloaden, men vindt er informatie over de ANBI-status, de namen van de bestuursleden en het laatste (financieel) jaarverslag.

Communicatie tussen het bestuur van de Vriendenstichting en de donateurs vindt de laatste jaren vooral plaats per e-mail. Van 95% van alle donateurs heeft het bestuur een e-mailadres.

Over de digitale Nieuwsbrief van het Noord-Hollands Archief en het belang daarvan ook voor donateurs van de Vriendenstichting werd hierboven in par. 10 al gesproken.

16. RELATIE TUSSEN VRIENDENSTICHTING EN NOORD-HOLLANDS ARCHIEF

De relatie tussen het bestuur van de Vriendenstichting en het Noord-Hollands Archief is uitstekend te noemen. De lijnen naar de leiding van het NHA en verschillende voor de Vriendenstichting belangrijke NHA-medewerkers zijn open en prettig. De Vriendenstichting probeert in principe over haar activiteiten en schriftelijke uitingen tevoren goed overleg met het NHA te voeren. Leiding en medewerkers zijn steeds coöperatief in onze richting. De Vriendenstichting wordt door het Noord-Hollands Archief dan ook zeer waardevol geacht.

17. JANSKERK

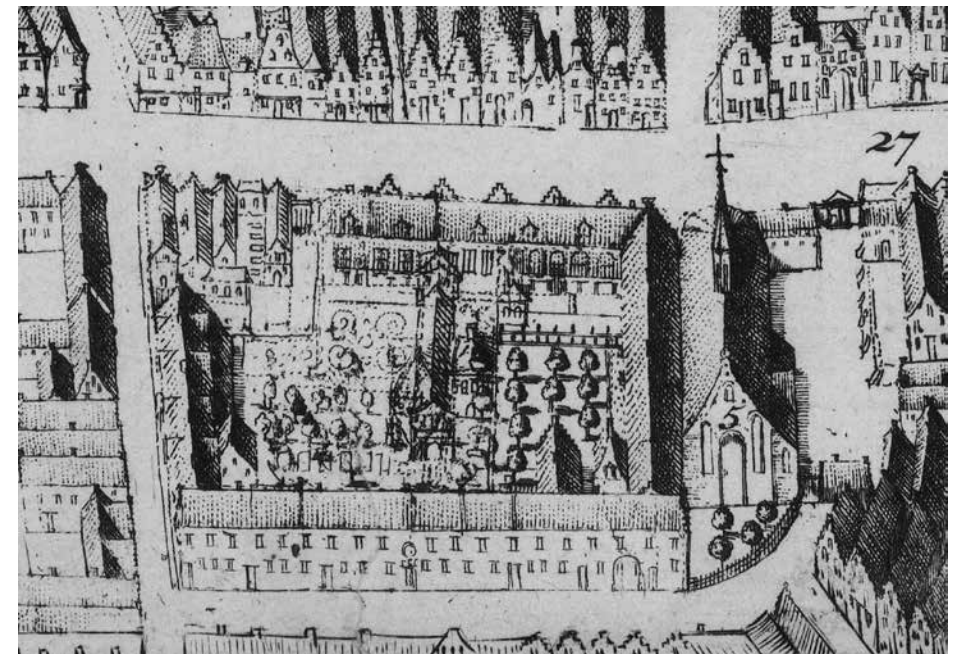
Niet onvermeld mag blijven dat de Janskerk, hoofdzetel van het Noord-Hollands Archief, een zeer bijzonder gebouw is, dat als het ware het gezicht van het NHA vormt en daaraan mede allure geeft. De Janskerk, ooit onderdeel van de vermaarde Commanderie van Sint-Jan, bestond in 2018 zevenhonderd jaar. Deze commanderie behoorde tot de Ridderlijke Orde van het Hospitaal van Sint-Jan van Jeruzalem, later bekend onder de naam Orde van de Ridders van Rhodos, weer later als Ridders van de Soevereine Orde van Malta. De Hospitaalorde van Sint-Jan van Jeruzalem is de oudste van de drie militaire ridderlijke orden die nog steeds actief zijn in ons land (Orde van Malta, Johanniter Orde, Duitse Orde).

De Janskerk – de oudste nog bestaande kerk in Haarlem – werd in 2007 fraai gerestaureerd en verbouwd tot publiekscentrum van het Noord-Hollands Archief. In 2019 kreeg het exterieur een grote onderhoudsbeurt en werd de toegang vanaf de Jansstraat gewijzigd, het aantal studieplekken verminderd en de permante expositie van de Enschedé-collectie gerealiseerd.

18. TOT SLOT

Veel archiefdiensten of regionale historische centra in ons land kennen een Vriendenstichting of Vriendenvereniging. De Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief is een van de grootste en meest actieve. En niet zonder reden, want het Noord-Hollands Archief is na het Nationaal Archief in Den Haag het grootste archief van ons land en een van de belangrijkste culturele instellingen van Haarlem met zo'n 2.700 verschillende archieven en collecties, totaal ruim 50 strekkende kilometer, een bibliotheek met circa 90.000 titels en een beeldcollectie met 4.500.000 items. De beeldbank omvat o.a. kaarten, plattegronden, tekeningen, prenten, affiches, prentbriefkaarten, foto's, negatieven. Circa 250.000 exemplaren staan op de website en zijn gratis te downloaden.

Kortom, het Noord-Hollands Archief is een instelling die het waard is een grote Vriendenkring te hebben.⁶

Janskerk en Jans klooster. Detail van de vogelvluchtkaart van Romeyn de Hooghe, 1688. Het Noorden is links.

NOTEN

- 1 Als bronnen voor dit boekje zijn gebruikt: het Archief van de Vriendenstichting (twee archiefdozen) dat onder de secretaris berust en de jaarverslagen van de Archiefdienst voor Kennemerland en van het Noord-Hollands Archief vanaf 1995. Daarnaast de Kennemer Kroniek, het NHA nieuws en NHA Uitgelicht. Voorts de boeken Van commanderij van Sint-Jan tot Noord-Hollands Archief (2007) en 700 jaar Janskerk Haarlem (2018), van de hand van de schrijver van dit boekje
- 2 De 'bruidschat' bedroeg f 20.467,11. Hiervan dient in mindering gebracht te worden een schuld van de Stichting Historische Publicaties van f 418,56, die door de Vriendenstichting werd overgenomen. Resterde f20.048,55, afgerond op f 20.050,-. Zie 'Financieel overzicht van de Vrienden van het GAH vanaf de oprichting tot 29 mei 1997', in het Archief van de Vriendenstichting.
- 3 Vermeld wordt hier nog oud-burgemeester Elizabeth Schmitz, die in de eerste statuten als bestuurslid wordt genoemd, maar onder andere vanwege haar werkzaamheden als staatssecretaris nooit aan dit lidmaatschap invulling heeft kunnen geven.
- 4 Naar de omrekeningskoers die bij de overgang van de gulden naar de euro per 1 januari 2002 werd gehanteerd.
- 5 Om precies te zijn: € 22.492,39, afgerond op € 22.490,-.
- 6 Enkele gegevens van de Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief: RSIN: 8044.85.355; KvK: 41226942; Bankrekening: NL53 INGB 000 454 92 39.

Archiefdepot van het gemeentearchief in de Janskerk, kort na de opening. Foto 1937.

Word donateur!

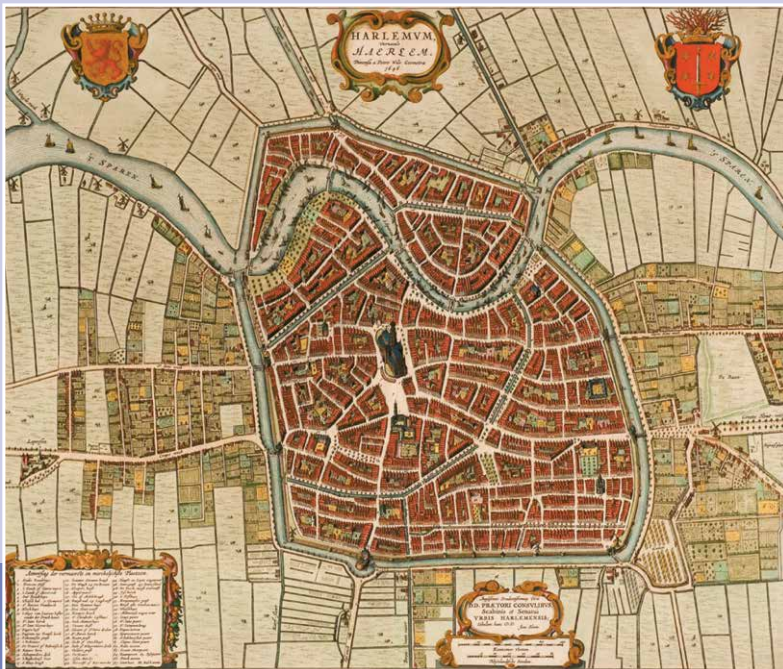
Stichting
Vrienden van het
Noord-Hollands
Archief

U wordt donateur door (minimaal) € 15,- over te maken op bankrek. NL53 INGB 0004 54 92 39 t.n.v. Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief onder vermelding van 'nieuwe donateur' en niet te vergeten uw **ADRESGEGEVENS** en uw **E-MAILADRES**.

U krijgt als welkomstgeschenk het boek *Zevenhonderd jaar Janskerk Haarlem 1318-2018* toegezonden, dat u hierboven afgebeeld ziet.

Veel archiefdiensten of regionale historische centra in ons land kennen een Vriendenclub. De Stichting Vrienden van het Noord-Hollands Archief is een van de grootste en meest actieve. En niet zonder reden, want het Noord-Hollands Archief is na het Nationaal Archief in Den Haag het grootste archief van ons land en een van de belangrijkste culturele instellingen van Haarlem met zo'n 2.700 verschillende archieven en collecties, totaal ruim 50 strekkende kilometer, een bibliotheek met circa 90.000 titels en een beeldcollectie met 4.500.000 items. Circa 250.000 beelden staan op de website en zijn gratis te downloaden.

Kortom, het Noord-Hollands Archief is een instelling die het waard is een grote Vriendenkring te hebben.

Dit boekje biedt een waardevol overzicht over 25 jaar vriendschap tussen een aantal bevlogen historici en vrienden en de lokale, regionale en provinciale archiefinstelling die tot veel mooie en bijzondere activiteiten en resultaten heeft geleid, aldus Lieuwe Zoodsma, directeur Noord-Hollands Archief.